

NICOLAE CIOBANU-ROMAN

ION LAZU –
IDENTITATEA
PIERDUTĂ / REGĂSITĂ

Receptarea critică a operei lui Ion Lazú

eLiteratura

CUPRINS,..... p. 354

Despre autor au referit, printre alții:

Magda Ursache, Elisabeta Isanos, Gh. Grigurcu, Ion Murgeanu, Radu Voinescu, Mircea Ciobanu, Ștefan Dimitriu, Marian Victor Buciu, Ana Blandiana, Titus Vâjeu, Nicolae Oprea, Constantin Stan, Șt. I. Ghilimescu, Petru Ursache, Geo Vasile, Marian Drăghici, C. Stănescu, N. Manolescu, Bogdan Alex. Stănescu, Lucia Negoită, Bedros Horasangian, C. Coroiu, Florin Mihăilescu, Vasile Spiridon, Dan C. Mihăilescu, Gabriel Coșoveanu, Mara Magda Maftei, Florentin Popescu, Lucian Gruia, Genoveva Logan.

CUPRINS

5	NICOLAE CIOBANU-ROMAN: DIN CIOBURCIU LA UNIVERSALITATE
14	DESPRE ION LAZU
20	DESPRE VOLUMELE DE POEZII
20	<i>Gheorghe Grigurcu: Extaz și materie (România literară, p.10, 2005)</i>
23	<i>Ion Murgeanu: Ion Lazú: Poemul de dimineață (Curierul Românesc, anul IX nr. 9 (125) iunie 1997)</i>
23	<i>Cornel Regman: Referate la Muzeul Poetului și la Cuvinte lângă zid</i>
23	<i>Dan Silviu Boerescu: Într-o dimineață de toamnă (Luceafărul, 1996, p. 16)</i>
24	<i>Radu Voinescu: Șansa poemului în proză (Luceafărul nr. 8 (454), 1 martie 2000, pag. 11)</i>
24	<i>Felix Sima: Muzeul Poetului, de Ion Lazú (rev. Orizont, aprilie, 1981)</i>
25	<i>Cezar Baltag, (Aldebaran, 26 oct. 1996)</i>
27	<i>Pan M. Vizirescu (Aldebaran, 26 oct. 1996)</i>
28	<i>20 aug. 012. Mioara Bahna: Un melancolic: Ion Lazú</i>

- Re33 **DESPRE BLANA DE VIEZURE, ED. CARTEA ROMÂNEASCĂ, 1978**
- 33 *Mircea Ciobanu: referat sinteză. Ion Lazú – Drumul de creastă (nuvele)*
- 34 *Ioan Groșan: Ion Lazú – Blana de viezure (România literară, 24 III 1980)*
- 36 *Aurel Gagiu: Blana de viezure, de Ion Lazú (Oltul, sept. 1979)*
- 38 **DESPRE ROMANUL RĂMĂȘAGUL, ED. CARTEA ROMÂNEASCĂ, 1982**
- 38 *Ioan Holban: Două vise (România literară, 1984)*
- 41 *Matei Gavril: Rămășagul – o parabolă (Luceafărul, 1983)*
- 44 *Ilie Purcaru (Flacăra, 1984)*
- 44 *Marian Victor Buciu: Rămășagul de Ion Lazú (Ramuri, august, 1983)*
- 45 *Gabriel Iuga: Rămășagul (Flacăra, 1983)*
- 47 **DESPRE ROMANUL VENETICII, 1999; 2002; 2009; 2013; 2018**
- 47 *Ana Blandiana*
- 49 *Nicolae Tzone*
- 50 *Mara Magda Maștei*
- 53 *Alexandru Ecovoiu*
- 55 *Aurel Gagiu: Veneticii – un roman de referință, Lupta, anul III, nr. 223/ 7 nov.*
- 56 *Ion Murgeanu: Scrisoare din Basarabia. „Veneticii” lui Ion Lazú (Meridianul românesc, 10 ian. 2004)*

- 59 *Ion Murgeanu: „VENETICII” DE ION LAZU – O SAGA BASARABEANĂ*
- 65 *Bogdan Alexandru Stănescu: Despre realismul înșelător (Luceafărul, nr.10/ 19 martie 2003)*
- 68 *Titus Vâjeu: Exerciții de neuitare, Radio România Actualități, în emisiunea Memorie de rezervă / 28 03 2004*
- 70 *Marcel Duță: De la realitate la ficțiune (Revista literară radio)*
- 74 *Mara Magda Maștei: Memorii ne-uitate (Viața românească, nr. 3-4, 2003)*
- 79 *20 aug. 2004. Radu Voinescu (RRA. Emisiunea Floare de latinitate)*
- 81 *Radu Voinescu: Identitatea pierdută (Viața românească, Anul XCIX, nov.-dec. 2004, nr. 11-12, pag. 217-223)*
- 87 *Radu Voinescu, interviu în Timpul*
- 87 *Nicolae Oprea: Romanul familial (Ziua Literară, sept. 2003)*
- 90 *Dumitru Botar: Ion Lazú, Veneticii (Oglinda Romaniștiului, 11 aug. 2005)*
- 94 *Diana Iepure: Invazia Veneticilor, (Jurnalul de Chișinău, anul VI, nr. 355/ 11 februarie 2005)*
- 97 *31 martie 2010. Constantin Stan: Veneticii, o carte admirabilă (Cafeneaua literară, 30 03 2010)*
- 98 *8 05 010. Ștefan Dimitriu: Veneticii de Ion Lazú – ROMANUL UNEI DRAME ISTORICE (Luceafărul de dimineață, 26 mai 2010)*
- 101 *Remus Valeriu Giorgioni: Veneticii, romanul înstrăinării neamului, al dramelor confraterne, (Banat, 2010)*
- 113 *Magda Ursache (revista Argeș, aprilie 2011)*

- 114 Ștefan Ion Ghilimescu: *Romanul refugiului din Basarabia* (Argeș, aprilie 2010)
- 122 Ștefan Ion Ghilimescu: *The novel of the refuge from Basarabia*
- 130 5 02 2011. Sânziana Batiște: *Romanul „Veneticii”, de Ion Lazu*
- 133 Florentin Popescu: *Literatura ținuturilor pierdute*
- 135 Petre Cichioran: *Paralele cu punct comun, (Infoplus, anul VI, nr.142/ 7 oct. 2003, pag.5)*
- 137 Lucian Gruia: *Ion Lazu – 70. Veneticii fără sfârșit, (revista Sud, 2010)*
- 142 Dumitru Augustin Doman: *Veneticii de Ion Lazu (Argeș nr. 4/2011)*
- 144 Aprilie 2011. Nicolae Ciobanu: *Veneticii de Ion Lazu – de la Cioburciu la universalitate*
- 161 Elisabeta Isanos: *Istoria trăită la sânge, I. (Despre romanul „Veneticii” de Ion Lazu, București, Editura „Ideea europeană”, 2009.)*
- 174 Tudor Cicu: *Refugiul din „Veneticii” lui Ion Lazu: necunoscuta din spatele frontului, pe vreme de război*
- 189 Petru Ursache: *Tonul major. Veneticii, de Ion Lazu.*
- 195 Mariana Petrescu: *Veneticii, un monument al romanului românesc actual*
- 197 Ana Trestieni: *Un roman cinematografic*
- 200 Ana Calina Garaș

201 DESPRE ROMANUL RUPTURA, 2004, 2012

- 201 Ion Murgeanu: *O carte excepțională*
- 203 Radu Voinescu: *Un roman de citit!*

- 204 24 06 004. Ion Murgeanu: *Lidia Lazu din Balansoarul umbrei (Ziua Literară, 24 iunie 2004)*
- 207 Alex. Ștefănescu: *Cărți noi (România literară, 2005)*
- 208 Horia Gârbea: *Ruptura (Ziua literară, 6.11.2004)*
- 208 9 dec. 2004. Ion Murgeanu: *Ion Lazu: Autopsie pe nervul iubirii (Luceafărul, 1 dec. 2004)*
- 212 martie 2012. Nicolae Ciobanu: *Ruptura laziană*
- 227 Dan Stanca: *Un roman nostalgic (România Liberă, 23 oct. 2004)*
- 227 10 07 013. Sânziana Batiște: *Romanul RUPTURA, de Ion LAZU*
- 231 Viorel Dianu: *O lectură seducătoare*
- 235 Aurel Gagiu: *Ruptura – elogiul candorii*
- 236 Geo Vasile: *Flagrant de sinceritate (România literară, 2006)*

239 DESPRE ROMANUL SĂLBATICUL, EDITURA VINEA, 2005

- 239 25 aug. 2005. Ion Murgeanu – Ion Lazu: *Geologul versus Scriitorul (Meridianul românesc, CA, iunie, 2005)*
- 244 Aurel Gagiu: *Adorabilul Sălbatic (Oltul, 26 ianuarie 2006)*
- 245 Geo Vasile: *Geologul, antierou și scrib (România literară, Nr.33/24-30 aug.2005)*
- 248 Ion Murgeanu: *Sălbaticul (Curierul de Vâlcea, 2007)*
- 248 Mara Magda Maței: *Sălbaticul, un roman cu geologi și scriitori (Viața românească, 8-9/2005)*
- 255 10 iunie 2007. Ion Murgeanu: *Izvor sonor – un spectacol de Lidia Lazu (Meridianul românesc, Anaheim, California, USA)*

- Respectiv 256 ru oar 22 oct. 011. *Elisabeta Isanos: Vieți paralele (Sălbaticul)*
- 270 *Nicolae Vrășmaș: Ion Lazu, între geologie și literatură (Mișcarea literară, p.136-137, Bistrița, 2007)*
- 274 *Ion Murgeanu: Expertul la Mare (Meridianul românesc, 19 mai 2007)*
- 276 **DESPRE SCENE DIN VIAȚA LITERARĂ, ED. IDEEA EUROPEANĂ, 2007**
- 276 *Ion Murgeanu: O mare surpriză*
- 277 *Radu Voinescu: Jurnalul unui scriitor ignorat*
- 280 *Magda Ursache*
- 281 *Mircea Radu Iacoban: Să vezi și să nu crezi! Excepții*
- 284 *10 05 2010. Magda Ursache: Cazu' Lazu: „Eu vreau să fiu un om cumsecade”*
- 291 **DESPRE HIMERA LITERATURII, ED. CURTEA VECHĂ, 2007**
- 291 *Gh. Istrate*
- 292 *12 07 010. Marian Drăghici: Elogiul violenței cumsecade. Cartea de memorii.*
- 301 *15 08 010. Elisabeta Isanos: Divanul poezilor sau despre „himera literaturii”*
- 309 *Corina Cristea: O poetă a purității sentimentelor – Lidia Lazu (În voia luminii, Ed. Ideea europeană, 2010)*
- 312 *Horia Gârbea: Jungla literară de la București (despre Himera literaturii, Luceafărul, 20 febr. 2008)*
- 312 *Victoria Milescu: Un roman al literaturii (Caligraf, 2/2011)*
- 316 *C. Stănescu: O reabilitare: Miorița*
- 320 *Tudor Cicu: Alergând după o himeră, Ed. Rafet, 2014*

- 334 **DESPRE NATURA SCULPTEAZĂ, ED. SPORT-TURISM, 1984**
- 334 *Florentin Popescu, Portret în peniță: Un sentimental cu simțul răspunderii – Ion Lazu, (Dor de dor, sept. 2008)*
- 338 **DESPRE ODISEEA PLĂCILOR MEMORIALE, ED. BMB, 2012; ED. EIKON, 2016**
- 338 *Invitații Ilincăi Dumitrescu despre Odiseea:*
- 338 *Titus Vâjeu*
- 340 *LUCIA NEGOIȚĂ*
- 343 *Nicolae Tzone*
- 347 *18 Iulie 2009. Radu Voinescu*
- 348 *Florin Hălălău*
- 349 *16 02 010. Florin Hălălău: Ion Lazu în revista Memoria*
- 349 *Lucian Gruia: Lidia Lazu – Cuvântul care stă să mă nască / The word poised to birth me, Editura Vinea, 2008*
- 352 *14 februarie 2013. Nicolae Manolescu: Cercul scriitorilor dispăruți (România literară, 25 ianuarie 2013)*
- 355 *Radu Voinescu: Memoria orașului, Luceafărul, februarie, 2013*
- 359 *16 02 013. Cristina Manole. Ion Lazu Secvențe din viața literaturii române (Observator Cultural, nr. 662, din 21 02 2013)*
- 360 *Magda Ursache: Surprizele posterității sau Lista de marmoră (O istorie literară în piatră) (Actualitatea literară, nr. 30, martie, 2013)*
- 369 *Monica Mureșan: Odisee sau thriller?*
- 371 *Dumitru Augustin Doman*
- 372 *Lucia Negoită*

- Respect 373 *Andana Călinescu*
- 374 *Petru Solonaru*
- 375 *George Anca*
- 375 *Ion Catrina*
- 376 *Victoria Milescu*
- 377 *Viorel Dianu*
- 378 *Leo Butnaru*
- 378 *Valentina Bărbieru (din Londra)*
- 379 *Dan Tipuriță (din New York)*
- 380 *Felix Sima*
- 381 *Florin Costinescu*
- 382 *Yigru Zeltl*
- 383 *Elena Armenescu*
- 385 *5 03 013. Magda URSACHE: Despre scriitori „cu pension” și nu numai, I*
- 390 *Magda URSACHE: Despre scriitori „cu pension” și nu numai, II*
- 394 *13 III 013. Magda Ursache: Devotat, Ion Lazu*
- 401 *Bedros Horasangian: Istoria literaturii române prin plăci memoriale*
- 406 *Liliana NICOLAE: Ghid de orientare urbană – cum descoperim Bucureștiul?*
- 412 *22 iulie 013. Constantin Coroiu: O lume de mișcătoare suflete moarte (Evenimentul regional, secțiunea Cultura literară)*
- 417 *Doru Moțoc: O carte excepțională: Ion Lazu, Odiseea plăcilor memoriale (Forum, 2/27, 2013, 7 dec. 013)*

- 419 *Radu Cange: Viața scriitorului în spatele unei plăci de marmură. (Conta, 2013)*
- 425 *Florin Mihăilescu: Urmele vieții (Steaua, 2015.)*
- 430 *27 dec. 013. Ion Murgeanu: Dedicățiuni*
- 431 *Tudor Cicu: La pânda cuvintelor*
- 434 *C. Stănescu, Povestea plăcii memorabile. (Cultura, 20 nov. 2008)*
- 438 *C. Stănescu, Intrusul (Cultura, august 2010)*
- 440 *16 oct. 014. Ileana Costea. Să ne ținem minte scriitorii, trecutul. Ion Lazu și Odiseea plăcilor memoriale*
- 446 *Florentin Popescu: Dl Ion Lazu și aripile frânte ale unui nobil proiect*
- 448 *Ileana Costea, Ion Lazu și scriitorii români sub comunism*
- 457 **DESPRE CALENDARUL SCRITORILOR ROMÂNI, ED. TIPOMOLDOVA, 2012**
- 457 *4 dec. 014. Florentin Popescu: Solidaritatea de breaslă ca modus vivendi*
- 461 *Ileana Costea: Calendarul Scriitorilor Români*
- 462 *Dan Tipuriță: Un elogiu și o atenționare*
- 464 **DESPRE VREME ÎNCHISĂ, ED. IDEEA EUROPEANĂ, 2012**
- 464 *26 dec. 014. Tudor Cicu: Vreme închisă (Jurnalul lui Ion Lazu)*
- 478 *Viorel Ștefănescu*
- 480 **DESPRE PRIETENI PRIN CĂRȚI, ED. TIPOMOLDOVA, 2012.**
- 480 *Tudor Cicu: Foaia de temperatură.*

Respect 484tru oa 2 09 015. Vasile Spiridon: *Norii vin de la răsărit*
(*Convorbiri literare*, 5/ 2015)

493 *Mara Magda Maștei: Jurnalul unui om echilibrat. Ion Lazu: Vreme închisă, jurnal 1979-1989. (Jurnal din vremuri amarnice)*

502 *23-11-2015. Ileana Costea: Două premii, doi gentlemeni: Pictorul Vladimir Zamfirescu și scriitorul Ion Lazu*

506 **DESPRE JURNALE 1, 2,**

506 **ED. SEMNE, 2016**

506 *25 ian 2017. Ștefan Dimitriu: Recuperarea „vorbirii din gând”*

511 *Gabriel Coșoveanu: Jurnalul 1 și 2 de Ion Lazu, Ed. Semne 2016: Cartea de memorialistică. La pas de geolog, printre scriitori.*

514 *23 iunie 2017 Corneliu Vlad: Scriitorimea secolului XXI*

517 *Genoveva Logan: Hronicul omului bun: Ion Lazu – Jurnalul 1, 2, septembrie 2017, Luceafărul de dimineață)*

521 **ION LAZU: NU PUTEAM PLECA TOȚI DIN ROMÂNIA, ELITERATURA, 2018**

DESPRE VOLUMELE DE POEZII

Gheorghe Grigurcu: *Extaz și materie* (România literară, p.10, 2005)

Ion Lazu ni se înfățișează ca un fervent al materiei. Nu epura spirituală, sublimarea, abstracțiunea îl atrag, ci concretul ce se concentrează sugestiv, revelându-și identitatea: „Drumul se mută din piatră-n piatră / până ajunge în cugetul tău numai drum // pădurea se mută din copac în copac / până se-adună în jurul tău numai pădure”. Are loc o suprapunere a subiectului cu obiectul, a interiorității cu exterioritatea. Dar nu la modul conceptual, printr-o „filosofie” a raportului în chestiune, ci organic, printr-o sudură a ființei cu materialitatea care-și semnalizează misterul fără a ieși din cercul prezenței lor. Apare astfel o poezie care oferă imagini „obiectivate”, plăsmuite parcă fără voia autorului, precum un vis care nu se îndură a cristaliza un simbol, păstrându-se într-o enigmatică imanență. Înregistrăm un fel de descripții sau anecdote în care detaliul nu se distinge de esențial, tâlcul nu se dezlipește de aparență: „vedea din spate un copilăș încercând să se suie pe ceva, pe un scaun sau pe pat, ridică mereu piciorul stâng, se sprijinea în genunchi, aluneca și se frământa în loc, respirând sonor – era chiar el, în prima copilărie, sau altcineva, poate doar imaginea copilăriei atât de îndepărtate,

dimpună cu cântecul auzit de la mama... îi veneau lacrimi în ochi de la repetarea monotonă a melodiei, prelungă în gând și parcă pierdută pentru totdeauna – dincolo de gardul grădinii; copilul se cățara pe scaun, cu dificultăți, foarte preocupat, cu spatele, încât nu știai cine este...” Obiectul e suveran, sfredelit nu atât de o instanță analitică propriu-zisă, cât de simțuri, ducând la o revelație a empiriei. E o obsesie a obiectului precum la Alain Robbe-Grillet: „Acum vedea o pată lăptoasă înainte-i, lățindu-se între pleoape, clipi des și reuși să ajungă cu privirea printre draperii, până la încâlceala de crengi din fața geamului, apoi și mai încolo; nu ploua propriu-zis, nu se auzeau picături pe tabla acoperișului, poate doar burnița ușor, încetoșând imaginea; vreo frunză din prim-plan tresărea abrupt, ca de o revelație sau de o spaimă, eliberată de greutatea picăturii care o covârșise, reșezându-se într-o nemișcare mai înaltă.” Într-un univers dominat de implacabilul concret, aparența e lege: „te crezuseși un tânăr poet, o speranță pentru literele românești... dar băbuța din colțul străzii, care n-avea curajul să cerșească, ci doar stătea în drumul oamenilor, privindu-te numai, văzuse ce văzuse...” Cuvintele ele însele sunt înrobite analogiilor reificante. Tratate precum niște lucruri, se integrează perspectivei în cauză inclusiv prin această supramaterializare: „Cuvinte risipite peste zi, readunate pe hârtie, rotocoale ale sufletului, ochuri, întoarceri, arcuri strânse în sine, gheme, cârlige, resorturi intim desfăcute pe masă.” Într-o lume a lucrurilor, ce loc i-ar putea reveni poetului? Firește, unul subordonat, chiar insignifiant, orice ispită narcisiacă fiind astfel blocată: „Venea parcă dintr-un gând, din teamă... un zbârnâit pe care putea să nici nu-l ia în seamă, pe moment, dar care acoperea toată distanța dintre forul lui intim și până la capătul oricărui efort, sub semnul unei

încordări aprige, veșnic trează la fiecare investigație a lui, în fiecare răgaz – această șuviță de vânt cosmic își vădea prezența – astfel se redescoperi pe sine, singur, ocupând un loc neînsemnat chiar și în propria atenție...” O distilare a acestei materii dense, strivitoare, are totuși loc, însă nu printr-o transpunere în abstract, ci prin clarificarea unor imagini ce devin detașabile. Autorul e surclasat de caligrafie, în duhul haiku-ului: „Târziu, pe dealuri. Și ultimul soare e golul din ramuri, iar ultima umbră sunt frunzele înseși.” Sau: „Plop singuratic – o fântână verde, răsturnată în sus.” Opresat de concret, poetul își afirmă până la urmă prezența distinctă, luându-l ca martor împotriva uitării: „În tine-mi pun nădejdea, frunză de plop tremurând, nemișcând; însumi aștept, de parcă mi-ar fi venit un gând, dar, din neatenție l-am scăpat într-o dungă; stau și te susțin cu privirea, încredințat că într-un moment de tine ales și într-un mod doar de tine știut, vei readuce cu-n licăr și-mi vei reda intact acel gând pierdut.” Astfel i se aduce lumii fenomenale unul din cele mai mișcătoare omagii, Acela de a o socoti un depozitar fidel al memoriei noastre trădătoare. Întreaga ambianță, lumea întreagă n-ar fi decât un uriaș instrument al memoriei noastre.

N. Prelipceanu: *Poemul de seară* (România liberă, 1996)

Versuri scrise în ani mai îndepărtați sau mai apropiați (din 1968 până mai ieri), care-și păstrează o unitate interioară ușor de sesizat.

Ion Murgeanu: *Ion Lazu: Poemul de dimineață*
(Curierul Românesc, anul IX nr. 9 (125) iunie 1997)

Poet sincer, dintr-o generație din care nu lipsesc strălucirile celui mai recent clasicism (al modernilor), Ion Lazu își compune „Georgicele” sale, adesea localizându-le, însă diafanizând realul până dincolo de memorie. Cele două cicluri ale cărții, În dealul Viei (titlu totodată și pillatian) și Norul de cuvinte depun mărturia unei naturi generoase prin vitalitate și atașament. „Vin clipe cum nu te aștepti / înainte sau după ploaie / înainte sau după caniculă – / nici nu știi când se potrivesc / niște clipe ca diamantul.

Cornel Regman: *Referate la Muzeul Poetului și la Cuvinte lângă zid*

La atâtea pricini care-mi întăresc convingerea că avem de-a face cu un poet remarcabil, aș adăuga-o și pe aceea, deloc secundară că, în ciuda unui anumit nomadism al stărilor de spirit ale poetului, el găsește mijloace foarte variate de a pune în scenă sentimentul său, ceea ce face ca poemele să capete individualitate.

Dan Silviu Boerescu: *Într-o dimineață de toamnă*
(Luceafărul, 1996, p. 16)

Mistica introspecției domină *Străinul*, o posibilă ars poetica a autorului, revenit la lirism (*Muzeul Poetului*, elegii, 1981), după o intensă activitate de prozator: șapte titluri, între 1970 și 1991): „Poezia începe cu ochii deschiși / în căutarea unui gorgan / de

unde să poți vedea lăuntric.” Ezitând programatic („sunt încă pe tărâmul sfărâmicios / al cuvântului astăzi”, sau dimpotrivă, afirmând o posibilă resurrecție poetică („duhul unui cuvânt / răsturnând lespeda cu vuiet mare / se va ridica la ceruri”), Ion Lazu construiește cu migală un edificiu trainic, având ca stâlpi de susținere valorile tradiționale ale unui modernism așezat, cu mici evadări în pitorescul local. Interesant este că ridicarea construcției are la bază lecția umilinței fundamentale („mai întâi / trebuie să fii și să te știi / un om pierdut”), fiind apoi urmată de reiterarea credinței în puritatea primordială.

Radu Voinescu: Șansa poemului în proză

(Luceafărul nr. 8 (454), 1 martie 2000, pag. 11)

Avem de-a face cu un scriitor care și-a șlefuit îndelung uneltele, cu o impresionantă cultură poetică, cu intuiții sigure și gust neîndoielnic. Această ultimă carte, care poartă subtitlul *Elegii*, se dovedește rodul unor experiențe sintetizate în formula poemului în proză, efectul unui mod special de a intra în dialog cu natura și cu lucrurile și de a privi celelalte fapte ale pământului, de a coborî în sine, dar și efectul explicit al confruntării poetului cu actul scrisului, ca act de purificare, dar și ca exercițiu de cunoaștere, în căutarea acelu „ce” viu și neostoit din interiorul picăturii de cerneală.

Felix Sima: *Muzeul Poetului, de Ion Laz* (rev.

Orizont, aprilie, 1981)

Cartea de versuri publicată de Ion Laz la editura Eminescu în această primăvară este ca un râu limpede care se revarsă și tulbură apele unui râu mai mare, la confluență.

Este o poezie existențială, care ne inundă prin soare și umbră, este o smulgere naturală de frunză, dar cu implicații complexe; gestul simplu, firesc, omenesc devine meditație profundă: „Mâna cât o ridic / Smulg o frunză verde / Copacul o pierde / Eu n-o câștig.// Cu un gest netot / Pământul m-a tras de mână / El s-a ales cu țărână / Eu am pierdut tot.”

Întrebările tulburătoare ale poetului continuă: „Două trunchiuri de prun / răsucite ca un odgon / și rotocolul unei / singure coroana./ Ce gând nebun / le-a împletit / sau ce rit străbun?// Cine a făptuit schinguirea / acestea nu spun.” O spunem noi: Viața! Viața aflată în mâna dreaptă a Naturii sau în mâna strângă – stângace a omului. ... „Poarta”, „Lacrimă”, „Cusătura”, „În taină”, „Foarte sus, în tăcere”, sunt lucruri sau stări care odată învăluite în cerneala sufletului, devin obiecte de artă în Muzeul Poetului, dezvăluind încetul cu încetul truda pământeană și subpământeană a creației.

Cezar Baltag, (Aldebaran, 26 oct. 1996)

Există poeți și uneori poeți importanți care cad sub limita de percepție a criticii literare curente – o critică literară puțin defazafectată la ora actuală, cu etaloanele în neorânduială, ușor timorată din mai multe cauze. Una ar fi, să zicem, o avalanșă a veleitarilor, alta ar fi existent unor condotieri, ca să nu le spun altfel, care au un mod mai agresiv de a-și proclama și auto-impune „genialitatea” – un fel de genii prin intimidare; alta ar fi o categorie, restrânsă de altfel – a foștilor lingușitori de curte, care însă se bucură de imunitate parlamentară și parcă și estetică. Ceea ce e paradoxal. În fine, ar mai fi evoluția firească, dar oricum evoluție, a paradigmei literare, care trece printr-un proces de entropizare, de ușoară inflație simbolică, verbală, un

fel de pletora semantică – nu discutăm acum problema aceasta în detaliu. Aici e vorba de oameni vii, de oameni tineri, și „despre vii, numai de bine”, cum spune poetul Ion Lazu. Dar și acesta este un factor care poate intimida la un moment dat critica literară.

Vreau să spun un lucru clar și simplu, de altfel: Ion Lazu este un poet important, un poet profund, de o remarcabilă finețe, acuitate și capacitate de sugestie. Și voi căuta să nu mă limitez la afirmații, ci să exemplific cu poeziile domniei sale.

În plus, mi-am descoperit și niște simetrii destinate, ca să zic așa, cu poetul Ion Lazu. Pe lângă faptul că suntem riguros din aceeași generație – ne despart câteva luni între datele de naștere –, originea noastră este basarabeană, și a lui și a mea, el provenind pe linie maternă din familia unui ilustru și important istoric literar, Ștefan Ciobanu, de orientare lansoniană, care a însemnat mult pentru cultura românească. Apoi am copilărie, și eu și el, în jurul Slatinei, pe malul stâng al Oltului. Și nu se opresc aici aceste simetrii de destin. Aș mai adăuga (mă includ și eu în această categorie, cu voia dumneavoastră), și o delicatețe, o blândețe, o frumoasă milă față de lucruri, precum și o bună-cuviință care vine de mai departe, ca și o frumusețe a dragostei față de lume, față de lucruri.

Există în cazul lui Ion Lazu o poetică, o mistică a tăcerii. Aș vrea să dau ca exemplu un scurt poem care se cheamă S.L.D., ceea ce, în traducerea sa, care este geolog de profesie, înseamnă: sub limita de detecție: „Vorbiți în șoaptă,/ ceva se petrece / sub pragul vostru auditiv!// Așa cum silabele gurii tale / sunt sorbite de timpanele ei / tot astfel / acolo, în adânc / picură ceva – pământului îi scapă lacrimi / pe care le-nghit rădăcinile // acolo, în înalt se spulberă ceva –/ văzduhului îi scapă lacrimi/ pe care

le înghit îngerii // E un plâns fără istov / fertil / doar că se petrece / sub limita de detecție.”

Mi-l revendic pe poetul Ion Lazu în câteva dintre frumoasele ipostaze pe care și mie mi le recunosc, și-mi iau îngăduința să mai citez un alt poem, care mi se pare tulburător – *Și în arini*: Sunt încă pe tărâmul sfărâmicios / al cuvântului astăzi – / Toate lucrurile indiferente / susțin mărturia – // Și iată culorile mele: / un câine negru aleargă mereu / pe malul râului, în sus și în jos / cu ochii la satul de dincolo / pe malul și el ruinos. // Pot să nu mă uit / dar el tot aleargă / încoace și-ncolo / cu etichete ude și reci // Și, în arini, / o pasăre stranie, de un galben / miraculos. // Am zărit-o atât de scurt / cum îmi închipui doar moartea.”

În fine, un ultim poem aș mai citi, care mi-a plăcut foarte mult tocmai pentru că vorbește de rădăcinile poetului. Mă refer la poemul *Nistrul, prima mea amintire*, aproape un scurtmetraj, un mic film cu o amintire din prima copilărie: „Un om intrat până la glezne în apă / și cu prostovolul pe umărul stâng / îl văd din spate, o siluetă neagră, / pe fondul plumburiu al fluviului / spre sfârșitul zilei...” foarte frumoasă poezie. Iată ce ne oferă un poet aflat încă sub limita de percepție a criticii literare. Și e păcat. Văd în Ion Lazu un frate geamăn, ca să zic așa, asemănător și neasemănător și de aceea drag. Și îl felicit pentru această frumoasă carte de versuri.

Pan M. Vizirescu (Aldebaran, 26 oct. 1996)

Di Ion Lazu este un prieten al meu și totodată, slătinean ca și mine. Dumnezeu a vrut ca el să-și lase locurile sale natale basarabene și să vină în orașul meu. Este un autor care a scris mult, în special romane. Cartea de față este a doua sa carte de versuri, care cuprinde circa 90 de poeme scrise la distanțe mari

una de alta. Fiecare dintre ele reprezintă o inspirație transcrisă minuțios, care depune mărturie despre locuri pe unde a trecut și oameni pe care i-a cunoscut. Iată, bunăoară, poezia *Și asta a fost*: „Ia-o înainte, i-am spus / Însoțitorului meu pe dealurile / prin pădurile și viroagele Olteniei, / Ia-o puțin înainte, am ceva de notat // (îmi venise un gând și m-am temut/ să nu-l pierd cum se întâmplă) / Scosei în grabă carnetul și pixul / Mă sprijinii cu spatele de primul copac – / și asta a fost. / Băietanul se ducea pe cărare / O fi urcat deja coasta, o fi coborât dincolo în sat, / O fi făcut armata, s-o fi însurat, / Va fi îmbătrânit demult. / Rămăsesem cu ochii la pasărea albastră / ce s-a înălțat din poiană / Zburând printre crengi, suplă, / Și tăcută ca sufletul. // Asta voiam să-mi însemn / Când i-am spus băietanului: / Mergi puțin înainte. / Și asta a fost.”

Domnul Ion Lazu este un suflet curat și asta se vede în toată opera lui. Are un volum sufletesc și o largă cunoaștere și pătrundere. Este un poet adevărat, în pleoapele căruia se adună frumuseți pe care le combină cu măiestrie. Este puternic stăpânit de duhul poeziei, cea mai chinuită dintre arte, pentru că ea mobilizează inima omenească în ce are mai ascuns, mai tainic. Aceste aspect apropie poezia de filozofie și Ion Lazu știe să meargă spre aceste idei și spre adevărurile ascunse, ca să le scoată la lumină. Eu îl felicit pentru poezia pe care o scrie și-i urez noi succese pe mai departe.

20 aug. 012. Mioara Bahna: *Un melancolic: Ion Lazu*

Volumul de *101 poeme* al lui Ion Lazu, apărut la Editura Biodova din București, în 2011, și pus, prin motto, sub semnul

forței izbăvitoare a cuvântului, cuprinde, așa cum mărturisește autorul în nota de la început, elegii care au fost *scrise între anii 1964 și 1989 și, în funcție de cenzura comunistă (sau, mai apoi, de cenzura economică), au apărut în volumele: Muzeul Poetului (1981), Poemul de dimineață (1996), Cuvinte lângă zid (1999); câteva poeme au fost publicate în revistele literare ale vremii, începând din 1981 și până în 2007.*

Construite, în general, prin filigranare senzorială – triful păsărilor, *cântul continuă. Cine-ar pricepe / De-i pe sfârșite ori abia-ncepe; boarea galbenă de sânziene; lacrima atât de clară de pe obraz; cearcănul vânăt; stelele ce-n neguri ard etc.* –, poemele care alcătuiesc acest volum-antologie sunt învăluite de o continuă melancolie.

În poemele din primele volume, teluricul și astralul se armonizează, alcătuind un spațiu ocrotitor pentru vis și pentru îndrăgostiții care-și desfășoară sufletele, unul spre celălalt, asemenea perechii primordiale: *Pe malul apei, scund / Într-o raclă de prund / Să ne iubim – orbi / De lumina din plopi / Și de frunza ce scapă / Sau licăre-n apă.*

Natura, aproape omniprezentă, în poemele lui Ion Lazu, nu este însă zugrăvită, în manieră tradițională: poetul reține, de fiecare dată, un număr minim de elemente – cărora le conferă statut de chintesență a locului asupra căruia își focalizează simțurile – și care, la nivelul întregului volum, devin leitmotive. De pildă, pasărea, de obicei în zbor, solitară sau în stoluri, numită generic sau prin referire la diferite specii (*grauri, prigorii, mierle, ciori, porumbei*), apare frecvent, într-o cromatică bogată (*o stranie pasăre neagră; pasărea albastră; o pasăre, de-un galben / miraculos*), încărcată de sugestii, susținute adesea și prin determinanți adjectivali (*straniu, miraculos etc.*). Alteori,